

Brüssel, 18.2.2026
COM(2026) 82 final

**KOMISJONI TEATIS EUROOPA PARLAMENDILE, NÕUKOGULE, EUROOPA
MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE NING REGIOONIDE KOMITEELE**

**Teatis ELi idapoolsete piirkondade kohta, mis piirnevad Venemaa, Valgevene ja
Ukrainaga**

Tugevad piirkonnad turvalise Euroopa heaks

„Eelmisel nädalal sain näha seda oma silmaga, kui külastasin piiriäärseid liikmesriike. Nemad tunnevad Venemaalt lähtuvat ohtu kõige paremini. Ja pole kahtlust: Euroopa idatiib kaitseb kogu Euroopat.“ President von der Leyeni 2025. aasta kõne olukorrast Euroopa Liidus.

Kuna Venemaa täiemahuline agressioonisõda Ukraina vastu jätkub viiendat aastat, on meie ühine julgeolek otseselt seotud Venemaa, Valgevene ja Ukrainaga piirnevate idapoolsete piirialade tugevuse, vastupanuvõime ja stabiilsusega^{1,2}. Venemaa ja Valgevene põhjustatud probleeme on palju, sealhulgas hübriidohud, rände kasutamine relvana, õhuruumi rikkumine droonide ja hävitajatega, raadiosageduste häirimine (eelkõige ülemaailmsete satelliitnavigatsioonisüsteemide (GNSS) segamine ja signaali võltsimine), küberründed, lennuliikluse ning maapealse ja veealuse taristu saboteerimine (mida näitab veealuste kaablite korduv kahjustamine),³ välisriigist lähtuvad infomanipulatsioonid ja sekkumised ning vaenulik retoorika.

Lisaks lasub neil aladel ELis kõige tugevam **demograafiline surve** ning mõnede selliste alade elanikkond on viimase kümne aasta jooksul vähenenud üle 17 %. Kokku vähenes idapoolsete piirialade rahvaarv ajavahemikus 2016–2025 keskmiselt 2,6 %, samas kui kogu ELis kasvas rahvaarv 1,2 %. Madal sündimus, elanikkonna vananemine ja väljaränne, mida võimendavad suurenenud julgeolekuriskid, majanduslangus ja ebakindlus, on kiirendanud noorte, haritud ja kvalifitseeritud inimeste lahkumist. See on süvendanud suundumust rahvastiku vähenemisele, mis toob kaasa tööjõupuuduse, riigi rahanduse nõrgenemise ning oluliste teenuste pakkumise lõpetamise või vähendamise. Kui rahvastikukao probleemiga ei tegeleta, võib see muutuda pikaajaliseks ja pöördumatuks, mistõttu väheneb piirkondade ja liikmesriikide vastupanuvõime kriisidele ja julgeolekuohtudele reageerimisel.

Samas need piirkonnad kohanevad ohtude ja survega ning **pööravad** oma struktuurilised **haavatavused strateegilisteks varadeks**, kujunedes niimoodi tugevaks inspiratsiooniallikaks ülejäänud Euroopale. Nad näitavad, et innovatsioon saab areneda ja solidaarsus süveneda ning isegi rasketel aegadel saab koostöö ja otsusekindluse abil teha edusamme ja suurendada ühtsust.

ELi idapoolsed alad, millel on maismaapiir Venemaa, Valgevene ja Ukrainaga. Peamised faktid:

- *Kõige enam mõjutatud liikmesriikidel on Venemaaga ja Valgevenega pikk maismaapiir. Soomes, Eestil, Lätil, Leedul ja Poolal on nimetatud riikidega kokku 3 646 km ühist piiri (25 % kogu ELi välismaismaapiirist) – vastavalt Soomes 1 346 km, Eestil 340 km, Lätil 453 km, Leedul 893 km ja Poolal 614 km.*

Poolal, Slovakkial, Ungaril ja Rumeenial on Ukrainaga kokku 1 372 km ühist maismaapiiri (10 % kogu ELi välismaismaapiirist).

ELi alad, millel on merepiir Ukrainaga. Peamised faktid:

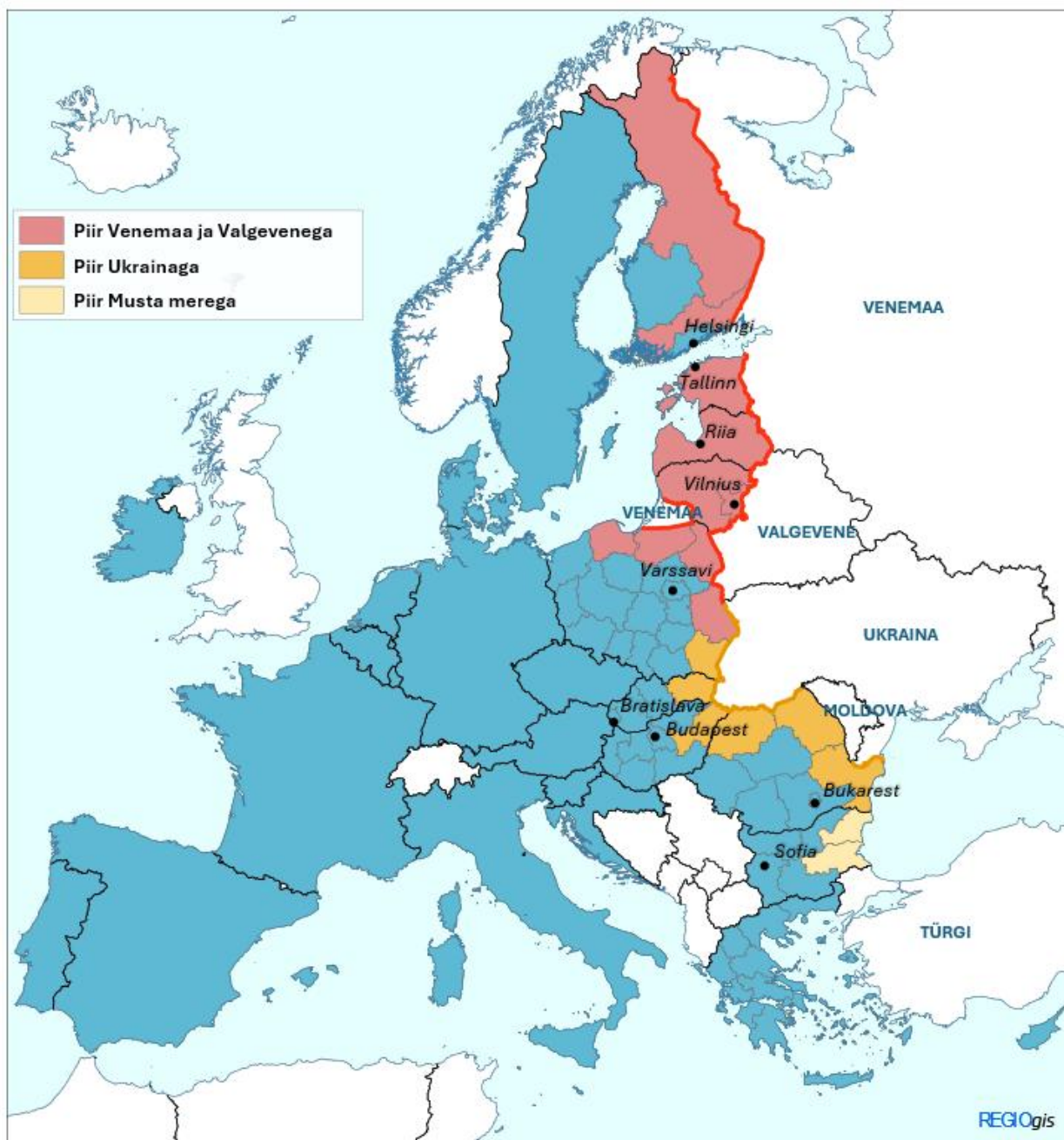
- *Rumeenial ja Bulgaarial on kokku Musta mere rannajoont üle 600 km ning nad jagavad Musta mere vesikonda Ukraina ja Venemaa.*

ELi piir Venemaa, Valgevene ja Ukrainaga kulgeb läbi piirialade üheksas liikmesriigis (Soome, Eesti, Läti, Leedu, Poola, Slovakkia, Ungari, Rumeenia ja Bulgaaria).

¹ „Idapoolsed piirialad ei ole riikide piirid, vaid need on Euroopa piirid. Meie tegevus nendes piirkondades on oluline ühiste Euroopa väärtuste kaitsmiseks. Meie ülesanne on tagada, et inimesed tunneksid end piirialadel turvaliselt ja kaitstuna ning et neil oleks võimalik saada häid töökohti, kvaliteetset haridust ja teenuseid,“ ütles Raffaele Fitto 2025. aasta juunis Poolas Białowiežas toimunud ELi idapoolsete piirialade kõrgetasemelisel konverentsil.

² Käesolevas teatises on idapoolsed piirialad määratletud kui Venemaa, Valgevene või Ukrainaga piirnevad alad.

³ ELi kaabliturvalisuse tegevuskava, JOIN(2025) 9 final.

Halvenev julgeolekukeskkond ja suurenenud oht tavarelvastusega peetavaks sõjategevuseks mõjutavad kõige enam alasid, mis piirnevad Venemaaga ja Valgevenega (vt eespool esitatud kaarti, millel on kujutatud NUTS 2 tasandi piirkonnad). Venemaa agressioonisõda Ukraina vastu ning Venemaa ja Valgevene vaenulik käitumine on toonud kaasa piirangud piiridel ja peatanud piiriülese tegevuse. Selle tulemusena on piiriülene kaubandus, transport ja elutähtsad majandussuhted peaaegu täielikult katkenud, mis mõjutab tõsiselt kohalikke kogukondi ja asjaomaseid liikmesriike laiemalt. Julgeolekutingimused on halvenenud ja olukord on eriti kriitiline neis liikmesriikides, kellel on ühine piir Venemaaga (kes jätkab ebaseaduslikku sissetungi Ukrainasse), mistõttu ELi rahastatud piiriülesed projektid Venemaaga ja Valgevenega on suhete katkemise tõttu peatatud. Hiljutine meteoroloogiliste õhupallide kasutamine ebaseaduslike sigarettide viimisel Valgevenest Leetu⁴ või Poolasse näitab, kuidas kuritegelikud organisatsioonid kohanevad, et jätkata oma ebaseaduslikku tegevust.

⁴ 2025. aastal said Leedu võimud kätte 600 Valgevenest salakaubaga teele saadetud õhupalli.

Ukrainaga piirnevad alad seisavad silmitsi ka oluliste majanduslike ja sotsiaalsete probleemidega, sealhulgas põgenike sissevool, kaubandushäired, aktsiisikaupade (eelkõige tubakatoodete) salakaubavedu ning elamufondi, tervishoiu- ja sotsiaalteenuste halvenemine. Lisaks on ümbersuunatud kaubavedu suurendanud survet piirkondlikule logistikavõrgule. Musta mere mineerimine on suurendanud transpordikulusid ja häirinud kohalikku kalapüüki Musta mere äärsetes ELi piirkondades. ELi-Ukraina solidaarsuskoridorid on olnud olulisel kohal Ukraina Musta mere eksporditeede sulgemise leevendamiseks, säilitades kaubavooge ja tõhustades ELi toetatavaid taristuinvesteeringuid. Lisaks aitab ELi ja selle liikmesriikide jätkuv toetus koostöös Ukraina eeldatava tulevase ühinemisega kaasa Ukraina piiri ääres asuvate ELi alade stabiliseerimisele ja tugevdamisele.

Viimased analüüsid näitavad, et **idapoolsetel piirialadel asuvates liikmesriikides on SKP kasv olnud aeglasem ja inflatsioon suurem**, mille põhjuseks on Venemaa agressioonisõja majanduslikud tagajärjed. Tarbijahindade harmoneeritud indeksi inflatsioonimäära mediaan oli idapoolsetel piirialadel asuvates liikmesriikides ligikaudu 3,7 protsendipunkti kõrgem kui ELi keskmine, samal ajal kui SKP keskmine aastane kasv aastatel 2022–2023 oli 1,9 protsendipunkti väiksem kui seda nägi ette ELi prognoos⁵. Seda olukorda on kujundanud suuremad laenukasutuse kulutused, väiksemad investeeringud ja tarbijate tehtud kulutuste vähenemine, millega kaasneb ka kaitsekulutuste suurenemine. Enne sõda oli Venemaa osakaal Leedu masinaekspordis üle 30 %, Läti töödeldud toiduainete ekspordis rohkem kui 40 % ja Soome puiduimpordis ligikaudu 50 %. Konflikti algusest alates on rangem piirikontroll ja sanktsioonid toonud kaasa kaubandushäireid, mõjutades märkimisväärselt idapoolsete piirialade majandust. Lisaks vähenes välituristide ööbimiste arv kõige enam mõjutatud liikmesriikides ligikaudu 10–35 %, samas kui raudteekaubaveo maht vähenes koguni 75–80 %. Nende liikmesriikide suurem energiamahukus ning suurem sõltuvus Venemaa gaasist ja naftast võimendasid energia- ja toiduhindade järsust tõusust tulenevat šokki, tõstes inflatsiooni aastakümnete kõrgeimale tasemele. Sellist mõju on tunda ka Musta mere ääres asuvates ELi liikmesriikides, näiteks Bulgaarias, kus esinevad majanduslikud tagasilöögid, mis põhjustavad üldiselt aeglasemat majanduskasvu ja suuremat inflatsiooni.

Samal ajal on idapoolsetel piirialadel olulised eelised mitte ainult väljakujunenud tööstusharude, põllumajanduse, metsanduse, kujunemisjärgus tehnoloogiakeskuste, haridusasutuste ja kordumatute loodusressursside näol, vaid ka sealsete inimeste vastupanuvõime näol.

Käesolev **teatis** kinnitab komisjoni võetud kohustust toetada idapoolseid piirialasid, võttes arvesse nende olulisust ja asjakohasust ELi kollektiivse julgeoleku ja heaolu seisukohast. Teatistes esitatakse esialgsed meetmed, mille komisjon kavatses käivitada, et aidata kõnealustel aladel lahendada nende ees seisvaid konkreetseid ja enneolematuid probleeme. See tugineb kindlatele allikatele: nende alade olulisuse tunnustamine **Euroopa Liidu olukorda käsitlevas kõnes, tagasisidekorje**⁶ ning tihe **koostöö** riiklike haldusasutuste, piirkondade, kohalike omavalitsuste ning avaliku ja erasektoriga. Samuti tugineb see mitmele nimetatud piirkondadele suunatud algatusele, eelkõige Interregi programmide kaasavatele ja osalusprotsessidele, samuti Euroopa Piirialade Ühenduse tööle ning koos Majanduskoostöö ja Arengu Organisatsiooni (OECD) ja Maailmapanga Grupiga tehtud algatustele.

Ettevalmistava teavitustegevuse ja tagasisidekorje käigus töid asjaomaste piirkondade sidusrühmad esile nende ees seisvaid pakilisi probleeme, rõhutades vajadust sihipärase toetuse, sealhulgas finantsabi ja koordineeritud reageerimise järele. Seetõttu on vaja terviklikku meetmete

⁵ Euroopa 2025. aasta sügisene majandusprognoos

⁶ Ajavahemikus 2025. aasta 7. augustist kuni 18. septembrini saadi 249 vastust, mis on kättesaadavad komisjoni portaalis „Avaldage arvamust!“. [Tagasisidekorje](#).

kogumit kõigil tasanditel alates kohalikust kuni Euroopa tasandini^{7,8,9}.

Käesolevas teatises kirjeldatud algatuste rakendamisel juhindub komisjon sellest, kuidas asjaomased liikmesriigid järgivad ELi ühiseid väärtusi, eelkõige õigusriigi põhimõtet.

Praegune tegevus ja toetus

Alates Ukraina-vastase agressioonisõja algusest on EL andnud idapoolsetele piirialadele poliitilist, tehnilist ja rahalist abi, tehes seda eeskätt **ühtekuuluvuspoliitika** ja **ühise põllumajanduspoliitika** (ÜPP) raames. Nendel poliitikameetmetel on oluline roll taristu tugevdamisel, majandusliku vastupanuvõime suurendamisel, oskuste arendamisel, tööhõive ja sotsiaalse kaasatuse toetamisel, kestliku põllumajanduse tagamisel ning kriisiks valmisoleku ja kriisile reageerimise parandamisel. Näiteks võeti mõnede idapoolsete piirialade puhul kasutusele põllumajandusreserv.

Ühtekuuluvuspoliitika vahehindamise¹⁰ raames (mis algatati osana praegusest tegevusest ELi investeeringute kohandamiseks vastavalt esilekerkivatele probleemidele) määrati kindlaks idapoolsete piirialade jaoks otsese tähtsusega prioriteedid: kaitse ja tsiviilvalmisolek, konkurentsivõime, energeetika, taskukohased eluasemed ja veesüsteemide kerksus. Nende valdkondade erilist olukorda kinnitati sihipäraste meetmete kehtestamisega, nagu eelmaksete suurendamine 9,5 % ja kõrgem 10 % kaasrahastamise määr nende piirkondade programmide puhul.

Idapiiril asuvad liikmesriigid on seda vahehindamisele vastavat paindlikkust laialdaselt kasutanud, mida näitavad märkimisväärsed eraldised julgeolekule ja vastupanuvõimele. Soome ja Eesti planeerivad ümber märkimisväärsed summased kaitsetööstuse ja sõjaväelise liikuvuse jaoks. Läti suunab märkimisväärsed vahendeid kaitsetaristusse, sõjaväelisse liikuvusse ja hädaolukorra varjumiskohtadesse. Leedu eraldab oma mitut fondi hõlmavast programmist osaliselt vahendeid kaitsektorile, elutähtsate taristule, tsiviilvalmisolekule ja kaitsekoolitusele ning sõjaväelisele liikuvusele. Poolas kavatsevad idapoolsed piirkonnad rakendada märkimisväärsed investeeringuid, et toetada tsiviilvalmisolekut, kahesuguse kasutusega taristut, kaitseotstarbelist tööstust ning vee- ja energiapuulolekut. Uued investeeringud hõlmavad ka sellise elutähtsa taristu kaitset, nagu haiglad, veepuhastusrajatised ja üldkasutatavate hoonete energiageneraatorid. Slovakkia toetab hiljuti ümberjaotatud rahaliste vahenditega kaitset, julgeolekut ja tsiviilvalmisolekut, samas kui Ungari ja Rumeenia investeerivad sõjaväelisse liikuvusse. Bulgaaria tegeleb ümberplaneerimisega, et toetada strateegilisi sektoreid, suurendada oma tööstuse suutlikkust ning arendada ja toota kaitse- ja kahesuguse kasutusega tehnoloogiat.

Õiglase ülemineku fond näeb ette ligikaudu 19,3 miljardi euro eraldamist piirkondadele, mida ülemineku kliimanetraalsusele kõige rohkem mõjutab. 10,1 miljardit eurot (s.o üle poole nimetatud eraldisest) suunatakse üheksale Venemaa, Valgevene ja Ukrainaga piirnevale riigile, toetades otseselt mitmeid idapiiril asuvaid piirkondi.

Interregi programmid parandavad piiriülest julgeolekualast koostööd ja heade tavade vahetamist vastupanuvõime valdkonnas ning ühendavad tööstust ja akadeemilisi ringkondi, et leevendada oskuste nappust küberturvalisuse või kaitse valdkonnas. Kui Venemaa agressioonisõda algas, peatas komisjon viivitamata Interregi programmid Venemaa ja Valgevenega, mille tulemusel **jaotati 150 miljonit eurot ümber** sisekoostöö programmidele ja **160 miljonit eurot** väliskoostöö

⁷ Euroopa Parlamendi resolutsioon 2023. aasta eelarve täitmisele heakskiidu andmise kohta: ELi üldeelarve – komisjon, rakendusametid ja Euroopa Arengufondid, soovitus 40.

⁸ [Raport ELi maapiirkondade tugevdamise kohta ühtekuuluvuspoliitika abil | A10-0092/2025 | Euroopa Parlament.](#)

⁹ Juhtiva asepresidendi Fitto kõne Poolas Białowiežas toimunud ELi idapoolsete piirialade kõrgetasemelisel konverentsil.

¹⁰ Määrus (EL) 2025/1914; määrus (EL) 2025/1913.

programmidele Ukraina ja Moldovaga. Rakendatud on ka sihipäraseid projektikonkurse ja sihtotstarbelist toetust nendes piirkondades asuvatele võimalikele toetusesaajatele. Kuigi sidusrühmad on pidanud neid meetmeid väga kasulikuks, ei ole need meetmed täielikult kompenseerinud teatavate Interregi programmide peatamisest tulenevat negatiivset mõju.

Toetust on antud ka paljude muude vahendite ja programmide kaudu. **Taaste- ja vastupidavusrahastu** aitab tugevdada kaitsevõimet, luua ühenduvustaristust, luua töövõimalusi ja hõlbustada majanduslikku üleminekut ELi idapiiril. Nendesse valdkondadesse investeerimiseks on asjaomaste liikmesriikide taaste- ja vastupidavuskavadega eraldatud ligikaudu 14,5 miljardit eurot. Neid investeeringuid täiendavad asjakohased reformid, mis aitavad majanduskasvule täiendavalt kaasa.

Piirihalduse ja viisapoliitika rahastust eraldatakse lisaks 170 miljonit eurot, et toetada Venemaaga ja Valgevenega piirnevaid liikmesriike seiresüsteemide, telekommunikatsiooni ja droonitõrjevõime ajakohastamisel. Lisaks nendele jõupingutustele pakuvad **ELi kosmoseprogramm ja turvalise ühenduse programm** turvalisi ja vastupidavaid kosmosepõhiseid teenuseid, mis suudavad tõhusalt toimida nii tavapärasel kui ka halvenenud keskkonnas. Täiustatud satelliitühenduvust, täpset positsioneerimist, navigeerimist ja aja sünkroniseerimist toetavad täiustatud Galileo teenused ning Maa seire suutlikkus võimaldavad ELil tagada pidevad ja täpsed toimingud, mis suurendavad autonoomiat ja olukorratundlikkust, pakkudes samas väärtuslikke andmeid kohalike ja piirkondlike vajaduste kohta.

Ühise põllumajanduspoliitika abil on toetatud põllumajandust, toiduainete tootmist, metsandust ja kogukondi eelkõige maapiirkondades, säilitades seeläbi põllumajandusettevõtetele sissetuleku ning edendades kestlikke tavasid ja tugevdades maaelu arengut. Programm „**Leader**“ ja Euroopa innovatsioonipartnerlused soodustavad alt-üles lähenemisviisiga innovatsiooni ning tõhustavad tootlikkust ja tarneahelaid. Selleks et leevendada Ukraina sõja negatiivset mõju kalandus-, vesiviljelus- ja töötlevale sektorile, võeti ka **Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfondi** raames kasutusele konkreetseid finantskriisi toetusmeetmed.

Programmist „**Euroopa horisont**“ rahastatakse teadusuuringuid paljudes valdkondades, sealhulgas energeetika, transport, agroökoloogia, veemajanduse kriisivalmidus, toidusüsteemid ja biomajandus, aidates samal ajal tugevdada piirkondlikke innovatsiooni ökosüsteeme.

Tehnilise toe instrument ja järeleaidatavate piirkondade algatus pakuvad täiendavat abi haldussuutlikkuse suurendamisel ja majanduskasvu kitsaskohtade kõrvaldamisel.

Digiüleminekut nendes piirkondades on toetatud **pädevate lairibaühenduse asutuste Euroopa võrgustiku** kaudu, mis pakub tehnilist abi ja jagab parimaid tavasid digitaristu tugevdamiseks ja digilõhe ületamiseks. **Euroopa digitaalse innovatsiooni keskused** aitavad samuti tugevdada ELi idatiiba ja toetavad Ukrainat.

Komisjon tugevdab koostöös Euroopa välisteenistusega ka suutlikkust seista vastu **desinformatsioonile**. EL suurendab hiljuti vastu võetud **Euroopa demokraatia kaitseilbi algatuse**¹¹ raames jõupingutusi, et kasvatada suutlikkust ja toetada koordineeritud meetmeid välisriigist lähtuvate infomanipulatsioonide ja sekkumiste ning desinformatsioonikampaaniate vastu. Seda tegevust toetab uus **demokraatia vastupanuvõime Euroopa keskus**.

Lisaks edendavad **Euroopa digitaalmeedia vaatluskeskus** (EDMO) ning selle riiklikud ja piirkondlikud keskused faktikontrolli ja meediapädevust kogu idapiiril. Ukraina ja Moldova ning Venemaa infomanipulatsioonidest enim mõjutatud liikmesriikide toetamiseks on loodud uus EDMO keskus „**FACT**“, mis võitleb vandenõuteooriate ja trollimise vastu. Programmide

¹¹ JOIN(2025) 791.

„Erasmus+“ ja „Loov Euroopa“ raames arendatakse digikirjaoskuse, kodanikuaktiivsuse ja kultuurikoostöö projekte.

Euroopa ühendamise rahastu transpordiprogrammist on eraldatud **9,1 miljardit eurot, et toetada idapoolseid piirialasid** strateegiliste ühenduvus- ja julgeolekuinvesteeringute abil. See hõlmab kiirendatud üleeuroopalise transpordivõrgu (TEN-T) piiriüleseid ühendusi Läänemere – Musta mere – Egeuse mere koridoris ning Põhjamere – Läänemere koridoris, sealhulgas 800 miljonit eurot kahesuguse kasutusega taristu jaoks. Soomes ja Balti riikides tehtavate investeeringutega toetatakse ka Euroopa standardse rööpmelaiuse arendamist, et parandada sõjaväelist liikuvust ja tugevdada majanduslikku integratsiooni. Kuigi ühendused Venemaaga ja Valgevenega on halvenenud, on EL tugevdanud idapoolsete piirialade ühenduvust ja integratsiooni Euroopas ning parandanud piiriülest ühenduvust Ukraina ja Moldovaga, eraldades nende kandidaatriikidega piirnevatele piirkondadele 1,36 miljardit eurot.

Eespool nimetatud toetuse osana on ühtekuuluvuspoliitika programmid koos Euroopa ühendamise rahastu transpordiprogrammiga aidanud kaasa ka **ELi solidaarsuskoridoride algatusele**, mis on Ukraina majanduse jaoks elutähtis, toetades ELi liikmesriikide põhitaristut peaaegu kahe miljardi euroga, et tugevdada piiriülest maantee- ja raudteeühendust ja Doonau laevatatavust, ning suurendada läbilaskevõimet peamistes piiripunktides ja sadamates, näiteks Constanța. Lisaks kujutab Läänemere – Musta mere – Egeuse mere koridor endast TEN-T strateegilist laiendust Ukraina ja Moldova suunas, toetades nende järkjärgulist integreerimist liidu transpordi- ja logistikasüsteemi.

Energeetika valdkonnas on **Euroopa ühendamise rahastust** toetatud idapiiril asuvaid liikmesriike¹² alates 2014. aastast kolme miljardi euroga. Euroopa ühendamise rahastu on 57 ühishuviprojekti toetamise kaudu aidanud märkimisväärselt parandada idapoolsete piirialade ühenduvust.

Idapoolsete piirialade vastupanuvõimet toetatakse programmiga „**EL tervise heaks**“, edendades tervishoiuteenuseid ümberasustatud ukrainlaste jaoks ning tõhustades valmisolekut tervisealasteks hädaolukordadeks ja reageerimist piiriülestele ohtudele.

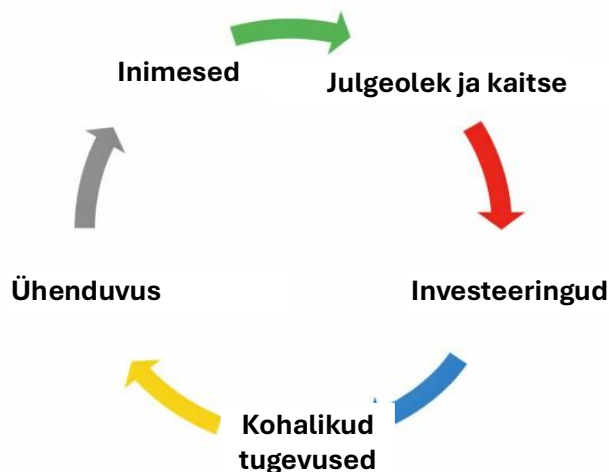
Euroopa Liidu elanikkonnakaitse mehhanismi kaudu (eelkõige **hädaolukordadele reageerimise koordineerimiskeskuse** vahendusel) toetatakse ja täiendatakse liikmesriikide jõupingutusi kogu katastroofiohu juhtimise tsükli jooksul (s.o ennetamine, valmisolek ja reageerimine) nii loodusõnnetuste kui ka inimtegevusest tingitud kriiside korral.

Idapoolsetele piirialadele antava toetuse suurendamine

Vastavad jõupingutused on loonud tugeva aluse, kuid olukorra arenedes on **jätkuvad ja jõulisemad meetmed** meie idapoolsete piirialade stabiilsuse ja heaolu tagamiseks endiselt väga olulised.

Täiendavaid meetmeid on vaja võtta **viies põhivaldkonnas**: i) **julgeolek ja kaitse**; ii) **investeeringute** tagamine; iii) piirkondade **kohalike tugevuste** võimendamine; iv) **ühenduvuse** parandamine ning v) keskendumine **inimestele**, kuna iga piirkonna vastupanuvõime peitub sealsete kogukondade tugevuses.

¹² Soome, Eesti, Läti, Leedu, Poola, Slovakkia, Ungari, Rumeenia, Bulgaaria.

1. Turvalisus ja vastupidavus eesmärgiga kaitsta, heidutada ja luua kindlustunne

Vaenulike intsidentide kasv ELi territooriumil näitab, et **hübriidohud ja julgeolekulüngad** on olemas. Elutähtsat taristut mõjutavate intsidentide, sealhulgas GNSSi ja raadiospektrit mõjutavate kahjulike häirete sagenemine toob esile vajaduse tagada asjaomane kaitse ja kiire taastamine, ning arvestada uue taristu kujundamisel vastupidavuse nõuetega. Sellega seoses on ühisteatistes, mis käsitleb **tegevuskava „Hoidmaks rahu – kaitsevalmidus 2030“**,¹³ esitatud selged eesmärgid ja vahe-eesmärgid kaitsevalmiduse saavutamiseks 2030. aastaks, nagu on kirjeldatud valges raamatus Euroopa kaitse tuleviku kohta.

Selle kava kahe juhtalgatuse – **idatiiva seire** ja **Euroopa droonikaitse algatus** – eesmärk on integreerida õhukaitse, droonitõrje süsteemid, maapealsed ja merendusjulgeoleku meetmed ning olukorrateadlikkus, et luua terviklik Euroopa piirikaitsevõimekus, mis ühendab tsiviil- ja sõjalisi vahendeid tihedas koostöös NATOga. Idatiiva seire hõlmab reaalajas toimuvat kosmoseseiret vaenulike jõudude liikumise avastamiseks ning Euroopa droonikaitse algatust ja Euroopa õhukilpi Euroopa taeva kaitsmiseks, mis toob otsest kasu idapoolsete piirialade ja kogu liidu julgeolekule.

Lisaks käsitletakse **droonide ja droonitõrje tegevuskavas** ohte, mida põhjustavad droonid õhus (sealhulgas õhupallid), merel, vee all või maismaal, ning mis tekitavad märkimisväärseid probleeme välispiiride, elutähtsa taristu ja avaliku ruumi kaitsmisel. Eesmärgiks on tõhustada suutlikkust õiguskaitse valdkonnas tulevikus, spetsiaalset droonitõrjekoolitust, drooniintsidentide platvormi ning ressursside koondamist ja jagamist. Tegevuskava sisaldab ka mitut rahastamisvõimalust drooni- ja droonikaitse võimete jaoks, kusjuures erilist tähelepanu pööratakse kaitsevalmidusele.

Huvitatud liikmesriikidele on **Euroopa julgeolekumeetmete rahastamisvahendi (SAFE)** raames tehtud kättesaadavaks 150 miljardi euro ulatuses laene. 19 liikmesriiki on väljendanud huvi ja esitanud asjaomased investeerimiskavad. Nende hulka kuuluvad kõik üheksa ELi idapiiril asuvat liikmesriiki, kellele on esialgu eraldatud üle 65 % kogusummast. Võttes arvesse idapoolsete piirialade olulisust ELi julgeolekule, tuleks neid käsitada prioriteetsetena vastupanuvõimelise piirkondliku kaitsetööstuse ökosüsteemi arendamisel, mis suudab suurendada tootmist ja kasvatada suutlikkust, et reageerida muutuvatele julgeolekualastele vajadustele.

Kavandatava **sõjalise liikuvuse paketi**¹⁴ muudetakse paremaks kaheksa kasutusega transporditaristut, ühtlustades kaitseotstarbelise varustuse transpordi eeskirju ja piiriületusmenetlusi kogu Euroopas. Need meetmed aitaksid viia kiiremini sõjalist abi liidu

¹³ [JOIN\(2025\) 27 final](#).

¹⁴ [JOIN\(2025\) 846 final](#).

idapoolsetele piirialade ja sealt kaugemale. Need jõupingutused aitavad tugevdada idapoolsete piirialade vastupanuvõimet ja parandada nende ühendusi, tugevdades Euroopa julgeolekut ja kaitset. Koos ELi liikmesriikidega tehakse kindlaks kriitilised kitsaskohad paralleelselt ELi sõjaväelise liikuvuse koridoridega, mis on prioriteetsed lühiajaliste investeeringute seisukohast. Mitmeaastases finantsraamistikus ajavahemikuks 2028–2034¹⁵ tehakse Euroopa ühendamise rahastu sõjaväelise liikuvuse tegevussuuna raames ettepanek assigneeringuid kümme korda suurendada, et toetada kahesuguse kasutusega investeeringuid ja sõjalise transpordi digitaristut.

Lisaks on mitmeaastase finantsraamistiku 2028–2034 raames kolmekordistatud ka **rände, piirihalduse ja sisejulgeoleku** jaoks kavandatud rahastamist. See kasv kajastab ainulaadseid probleeme, millega seisavad silmitsi Venemaaga ja Valgevenega piirnevad liikmesriigid rändevõrgude haldamisel ja ELi välispiiride kindlustamisel.

Lisaks on eskaleeruva ohukeskkonna tingimustes vaja koostada terviklik kava, et ennetada ja tõkestada Venemaa **hübriidsõja** intensiivistumist, mis on suunatud ELi vastu maismaal, õhus, merel ja digivaldkonnas. Kõik need eesmärgid ja julgeolekuprobleemid on võrdselt olulised kogu Läänemere ja Musta mere piirkonnas, arvestades nende omavahel seotud heaolu ja julgeolekut, nagu on rõhutatud uues stabiilse ja turvalise Musta mere piirkonna strateegias¹⁶. Läänemere piirkond on ELi julgeoleku ja kaitse seisukohast strateegiline ja oluline ala. See on NATO kollektiivse kaitsestruktuuri oluline osa ning sellel on tähtis roll mere-, energia- ja taristukoridorina. Läänemere piirkond on jätkuvalt väga haavatav Venemaa hübriidsõja suhtes, mis nõuab suuremat vastupanuvõimet ja ELi koordineeritud reageerimist.

Komisjon:

- toetab liikmesriike ning arendab **idatiiva seiret, Euroopa droonikaitse algatust, Euroopa õhukilpi** ja **Euroopa kosmosekilpi**, mis toovad vahetut kasu idapoolsete piirialade julgeolekule seoses ambitsioonikate vahe-eesmärkidega, mis on kehtestatud kaitsevalmiduse tegevuskavas;
- töötab välja meetmete tegevuskava, mille eesmärk on ennetada ja tõkestada ELi vastu suunatud Venemaa **hübriidsõja** eskaleerumist maismaal, õhus, merel ja digivaldkonnas, kasutades seejuures ära nende valdkondade rahastamisprogrammide võimalusi;
- keskendub **sõjaväelise liikuvuse** parandamisele ELis, sealhulgas idapoolsetel piirialadel, toetades kahesuguse kasutusega taristu arendamist;
- hindab võimalust suurendada idapoolsetele piirialadele sõjaväelise liikuvuse eesmärgil antava ELi toetuse määra ja eelmaksete määrasid;
- teeb tihedas koostöös liikmesriikidega kindlaks **sihipärased lühiajalised investeeringud**, mida liikmesriigid hakkavad prioriteetsetena rakendama idapoolsetel piirialadel ja piirkondades kriitilise tähtsusega ELi sõjaväelise liikuvuse koridorides;
- teeb tihedat koostööd liikmesriikidega, et tagada **rände, koordineeritud tollikontrolli, piirihalduse ja sisejulgeoleku** suurenenud rahastamise tõhus kasutamine, pöörates erilist tähelepanu liikmesriikidele, kes seisavad silmitsi ainulaadsete julgeolekuprobleemidega, ning hindab, kas suurem rahastamine vastab idapoolsete piirialade erivajadustele;
- tugevdab kooskõlas **ELi kriisivalmiduse strateegiaga**¹⁷ kriisiks valmisolekut idapoolsetel piirialadel, et kaitsta elanikkonda, majandust ja tööstust ning tagada elutähtsa, kaitse- ja kahesuguse kasutusega taristu vastupidavus ja funktsionaalsus, sealhulgas tervishoiusüsteemide osas. Vastupanuvõimega seotud kaalutlused tuleks integreerida ELi idapoolsete piirialade algatustesse ja need seal peavoolestada, kohaldades nn lõimitud valmisoleku põhimõtet;

¹⁵ [COM\(2025\) 547 final](#).

¹⁶ [JOIN\(2025\) 135 final](#).

¹⁷ [JOIN\(2025\) 130 final](#).

- suurendab koos liikmesriikidega jõupingutusi, et võidelda tubaka ja tubakatootega seonduvate toodete ebaseadusliku impordi vastu kolmandatest riikidest.

Sellega seoses komisjon:

- toetab piiriäärseid piirkondi **vastupanuvõime klastrite** loomisel, mis võivad koondada ressursse, jagada parimaid tavasid ning teha koostööd katastroofideks valmisoleku, kriisiohje ja pikaajalise vastupanuvõime valdkonnas;
- on valmis reageerima (kasutades sealhulgas rescEU vahendeid) liidu elanikkonnakaitse mehhanismi kaudu kõige enam mõjutatud idapoolsetel piirialadel;
- kutsub idapoolseid piirialasid üles suunama investeringuid maapealse navigatsioonitaristu kasutuselevõtmiseks, et tugevdada vastupanuvõimet häiretele, ning kiudoptiliste võrkude kasutuselevõtmiseks, et ühendada piirkonna elutähtis taristu ja tööstus kogu ELi hõlmavate teenustega;
- kutsub liikmesriike üles kasutama hübriidohtude ennetamiseks ja nende vastu võitlemiseks võimekusi (mille hulka kuuluvad ka need, mida rahastab EL), sealhulgas Euroopa Hübriidohutõrje Oivakeskus, võttes kasutusele ELi rahastatud võrgustiku EU-HYBNET saavutusi;
- hõlbustab idapoolsetel piirialadel piirkondlike kosmoseteenuste strateegiliste keskuste arendamist, kasutades selleks liidu tehtud investeringuid ELi süsteemi IRIS²;
- on valmis tugevdama **turvalist ühenduvust IRIS² kaudu**, sealhulgas tugevdama selle katvust Arktika piirkonnas, ning edendama **Maa seire valitsustasandi teenust**, et tagada kosmosepõhine geoluure, kaasates asjakohast Euroopa suutlikkust ning koondades ja jagades riikide suutlikkust;
- on valmis toetama ELi Musta mere julgeolekukeskuse loomist, mille eesmärk on tugevdada piirkonna julgeolekut ja vastupanuvõimet lühikeses ja pikas perspektiivis.

2. Majanduskasv ja piirkondlik heaolu – parem juurdepääs rahastamisele, innovatsioon, tehnoloogia ja VKEde areng

Lisaks olemasolevatele majandusliku arengu keerukustele avaldub ELi idapiiril asuvatele piirkondadele suurenev majanduslik surve¹⁸. Nad peavad kohanema märkimisväärselt väiksemate piiriüleste kauba- ja turismivoogudega, häiritud tarneahelatega ja vähenenud investeerimiskindlusega. Lisaks on neil muude Euroopa osadega võrreldes suurem surve suunata rohkem vahendeid julgeolekusse ja kaitsesse. Ettevõtjad peavad neid piirkondi suure riskiga piirkondadeks, mis muudab **laenuid ja investeringuid kulukamaks**. Lisaks on paljude omavalitsuste rahalised vahendid piiratud, mis raskendab arenguprojektide rahastamist ja isegi oluliste teenuste osutamist. Nagu kinnitasid tagasisidekorje raames saadud vastused, on **juurdepääs rahastamisele** üks kõige pakilisemaid probleeme.

Vaatamata nimetatud probleemidele, on idapoolsetel piirialadel märkimisväärne kasvupotentsiaal. ELi idapiiri valvajatena saavad nad hallata elutähtsat **logistilist ja kaitsetaristut**, kasutades seejuures **loodusvarasid ja kvalifitseeritud tööjõudu**. Keskendumine **kaitsetehnoloogiale ja innovatsioonile, taastuenergiatele ja biomajandusele** võib meelitada ligi sihipäraseid investeringuid, samal ajal kui **turism, kultuur ning loomesektor ja tööstus** võivad aidata kohalikku majandust ümber kujundada ja mitmekesistada. Õigusriigi põhimõte ja kvaliteetne juhtimine on eeltingimused selliste võimaluste tekitamiseks ja kestliku majanduskasvu tagamiseks.

Muutuv julgeolekuolukord on loonud uusi võimalusi näiteks **kahesuguse kasutusega kaupadesse investeerimiseks**. Küberturvalisusele, seiretehnikale, energiapõlvkonnale ja

¹⁸ Idapoolsetel piirialadel on SKP elaniku kohta 12–21 % väiksem kui samas riigis mujal (välja arvatud pealinna piirkond).

transporditaristule keskenduvaid tööstusharusid peetakse järjest rohkem regionaalarengu mõistes strateegilisteks sektoriteks¹⁹.

Eelkõige võib selle kasvu puhul olla oluline roll **droonitööstusel**, mis leiab rakendamist piirivalves, otsingu- ja päästeoperatsioonides ning keskkonnaseires. Lisaks võib droonitõrjetehnoloogia arendamine pakkuda uusi võimalusi innovatsiooniks ja ettevõtluseks.

ELi ühtekuuluvuspoliitika toetuse tulemuste kohta on idapoolsetel piirialadel tuua palju inspireerivaid näiteid.

Narvas (Eesti) asuv tiptasemel NEO tehas, mida toetati õiglase ülemineku fondist 14,5 miljoni euroga, hakkas tootma püsिमagneteid, mis on olulised Euroopa nullnetotööstuse ja strateegilise autonoomia jaoks.

*Endine kaubanduskeskus, mis ehitati Venemaa turistidele Soomes Lõuna-Karjalas **Imatras**, muudetakse kõrgtehnoloogiliste keskkonnahoidlike tehnoloogiate tootmisrajatiseks, mida toetatakse õiglase ülemineku fondist kahe miljoni euroga.*

Līvāni, mis asub Latgale piirkonnas, on kujunenud Läti kiudoptikaoruks, kus tegutseb mitu sektori kõrgtehnoloogiaettevõtet.

Šalčininkais (Leedu) on tekkimas tugev kaitseklaster, millele annab 540 miljoni euro suuruse laenu Euroopa Investeeringuspanna Grupp.

Interregi Leedu-Poola piiriülese projektiga tugevdatakse poliitikat ja avalikku koostööd, et parandada valmisolekut hädaolukordadeks ja sõjaaja stsenaariumideks.

Podkarpacies (Poola) toetatakse Euroopa Regionaalarengu Fondist (ERF) kümne miljoni euroga projekti „Drone Valley“, millega luuakse riigis esimene kahesuguse kasutusega droonide pädevuskeskus.

*Ida-Slovakkias asuv **Košice** innovatsioonikeskus, mida rahastatakse 8,2 miljoni euroga ERFist, aitab kaasa kogu piirkonna innovatsioonipotentsiaalile.*

Szegedis aitas Ühtekuuluvusfondist eraldatud 26 miljonit eurot muuta linna küttevõrgu gaasi kasutamiseks geotermiliseks, näidates geotermilise energia potentsiaali muuhulgas ka Ukrainaga piirnevas piirkonnas.

Iasi (Rumeenia) suurendab INOVA a+ teaduskeskuse ehitamine, mida toetatakse ERFist 75 miljoni euroga, esmatähtsate ravimite, vaktsiinide ja antibiootikumidega seotud teadusuuringuid, tootmisvõimsust ja varustuskindlust.

Kazanlakis (Bulgaaria) on 43 miljoni euro suurune rahastamine õiglase ülemineku fondist suunatud Stara Zagora piirkonna kõrge kvalifikatsiooniga tööjõule, et mitmekesistada majandust söest loobumisel ning luua kaitsevaldkonna teadus- ja arendustegevuse tippkeskus, mis rajab tee piirkondlikule keskusele, mis teenindab nii kaitse- kui ka tsiviilturge.

Selle potentsiaali maksimeerimiseks on oluline tugevdada sidemeid **akadeemiliste ringkondade, ettevõtjate ja kodanikuühiskonna** vahel. Piirkondades tegutsejad peaksid tegema koostööd, et

¹⁹ Selliseks näiteks on katseprojekt „ResilEast“, millega nähakse ette regionaalarengu algatus eesmärgiga tugevdada ELi idapoolsete piirialade vastupanuvõimet, julgeolekut ja majanduslikku elujõulisust integreeritud lähenemisviisi kaudu, mis ühendab energiataristu, kaitsevalmiduse ja kestliku majanduskasvu. See on kavandatud laiema RESIL EU kontseptsiooni katseprojektina, mille puhul Euroopa piirialad on teerajajateks uute majanduskasvu ja konkurentsivõime allikate loomisel kogu Euroopas.

töötada välja **nutika spetsialiseerumise strateegiad**, mis ühendavad nende ainulaadsed konkurentsieelised uute esilekerkivate biomajanduse, kestliku põllumajanduse, digitehnoloogia ja ökoturismi valdkondadega, kasutades samal ajal ka partnerlusi kutsehariduse ja -õppe valdkonnaga.

Haridusametustel on märkimisväärne potentsiaal innovatsiooni edendajatena ja piirkondliku majanduskasvu peamiste edendajatena. 2025. aastal allkirjastasid Riia Tehnikaülikool (Läti), Tallinna Tehnikaülikool „TalTech“ (Eesti) ja Kaunase Tehnikaülikool (Leedu) vastastikuse mõistmise memorandumi, et edendada strateegilist koostööd kaitse- ja julgeolekualaste teadusuuringute ja innovatsiooni valdkonnas, et koondada oma eksperditeadmised eesmärgiga osaleda ühiselt suurtes rahvusvahelistes teadus- ja arendustegevuse algatustes ning tugevdada sidemeid tööstusega.

Soomes ühendab Savilahti ökosüsteem Kuopio Ülikooli haiglat, Ida-Soome Ülikooli, Savonia Rakendusteaduste Ülikooli, Savo Kutsekolledžit, mitut uurimisinstituuti, KPY Novapolise ettevõtlusparki ja rohkem kui 200 ettevõtet. Koos loovad need aluse majanduskasvule, arengule, eksperimenteerimisele ja innovatsioonile.

Euroopa strateegiliste tehnoloogiate platvormi (STEP) raames eraldab Rumeenia 77 miljoni euro ulatuses investeringuid heitkogustega kauplemise süsteemi kuuluvate käitiste tehnoloogiauuendustesse puhta ja ressursitõhusa tehnoloogia sektoris, eelkõige Galaşis asuva terasetehase ümberkujundamiseks.

Osana mitmeaastase finantsraamistikuga 2028–2034 paketi antakse **riikliku ja piirkondliku partnerluse kavade**²⁰ raames igakülgset ja integreeritud toetust liikmesriikidele ja piirkondadele, kes peavad tegelema nii julgeoleku suurendamisega, kui toetama samal ajal ka majandust ja inimesi. Riikliku ja piirkondliku partnerluse kavade esitamisel näitavad liikmesriigid, kuidas nad aitavad vähendada majanduslikke, sotsiaalseid ja territoriaalseid erinevusi, keskendudes oma idapoolsete piirialade konkreetsetele vajadustele ja probleemidele eelkõige julgeoleku, piirihalduse ja majandusarengu valdkonnas²¹. Lisaks peavad nad määrama territoriaalsed koodid, mis võimaldavad jälgida investeringuid neisse piirkondadesse.

Komisjon seab prioriteediks investeringud idapoolsetesse piirialadesse järgmiselt:

- Luuakse **idapoolsete piirialade jaoks sihtotstarbeline rahastamisplatvorm EastInvest**, mis ühendab EIP Gruppi, rahvusvahelisi finantsasutusi ning asjaomaste liikmesriikide mitut riiklikku ja piirkondlikku tugipanka. Rahastu tegeleb nende piirkondade arengustrateegiates kindlaks määratud investeerimisvajadustega protsessis osalevate asutuste poolt, sealhulgas **EIP Grupi, Euroopa Rekonstruktsiooni- ja Arengupanga (EBRD), Põhjamaade Investeerimispanka (NIB) ja Euroopa Nõukogu Arengupanga (CEB)** antavate sihtotstarbelise laenuetuse kaudu, mida võib anda soodsamatel tingimustel, näiteks kombineerituna ühtekuuluvuspoliitika rahastamisvahenditega. Spetsiaalse platvormi loomine võimaldab paremat koordineerimist asjaomaste investorite vahel, tagab suure vastastikuse täiendavuse ja koostoime nende tegevustes, mis leiavad aset mõjutatud idapoolsetel piirialadel, võttes samas arvesse asjaomaste osapoolte volitusi ja suhtelisi eeliseid. Selleks võtavad EIP Grupp, EBRD, CEB ja NIB eesmärgiks teha mõjutatud liikmesriikides perioodil 2026–2027 avaliku ja erasektori investeringuid vähemalt 28 miljardi euro ulatuses, võimendades täiendavat erarahastamist. EastInvesti eesmärk on ka koordineerida laenuandmist ja nõustamistoetust, mida antakse kohalikele ametiasutustele idapoolsetel piirialadel.
- **Üldise grupierandi määruse 2026.** aasta läbivaatamise raames hinnatakse, kas idapoolsete piirialade konkreetsete probleemide lahendamiseks on vaja muuta riigiabi eeskirju.

²⁰ [COM\(2025\) 565 final/2](#).

²¹ Riikliku ja piirkondliku partnerluse kava, artikkel 22 (COM(2025) 565 final).

- Komisjon uurib regionaalabi suuniste kontekstis vajadust säilitada pärast 2027. aastat STEPi tehnoloogiate olemasolevad paindlikkusmeetmed, mis on vastupanuvõime suurendamiseks üliolulised.
- Komisjon vaatab läbi, kuidas idapoolsed piirialad saaksid kõige paremini kasu tulevase **Euroopa Konkurentsivõime Fondi**²² pakutavatest võimalustest, et muuta innovatsioon ja tööstuse ümberkujundamine nendele piirkondadele kättesaadavamaks, eelkõige põllumajanduse, biomajanduse, kaitsetööstuse ja tarneahelate vastupanuvõime osas.
- Pakutakse tulevases Euroopa Konkurentsivõime Fondis ja tuginedes InvestEU nõustamiskeskusele sihipärast **nõustamistuge** idapoolsete piirialade avaliku ja erasektori üksustele, sealhulgas riiklikele, piirkondlikele ja kohalikele ametiasutustele, et hõlbustada juurdepääsu rahastamisele ja toetada investeerimisprojektide registri väljatöötamist.
- Tehakse koostööd liikmesriikidega praeguse mitmeaastase finantsraamistiku raames, et luua lihtsustatud hüvitamisvormid (nt vautšerid või muud lihtsustatud kuluarvestuse moodused), et **hõlbustada idapoolsete piirialade mikro- ja väikeettevõtjate juurdepääsu rahastamisele**. Lisaks käsitleb komisjon rakendamise üle peetavate dialoogide raames täiendavaid lihtsustamismeetmeid, millest saavad kasu asjaomased piirkonnad.
- Edendatakse idapoolsetel piirialadel **klastrite loomist**, tehes seda ka Euroopa klastrite koostööplatvormi kaudu,²³ et edendada kohalikke innovatsiooni ökosüsteeme, koostööd väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate vahel ning juurdepääsu ELi rahastamisvõimalustele.
- Tihendatakse koostööd Maailmapanga Grupiga Balti riikides algatuse „**Catching-up Regions**“ raames, et pakkuda omavalitsustele eksperditeadmisi ning aidata tihedas koostöös kohalike sidusrühmadega välja töötada projekte **ettevõtete säilitamiseks ja laiendamiseks, inimkapitali arendamiseks** ja suutlikkuse suurendamiseks. Seda sihtotstarbelist abi laiendatakse kõige enam mõjutatud idapoolsetele piirialadele **Poolas ja Soomes**, et toetada majanduse mitmekesistamist, kohalike ettevõtete turulepääsu laiendamist, tööjõu oskuste täiendamist ja välismaiseid otseinvesteeringuid.
- Tagatakse, et idapoolsete piirialade probleemid ja vajadused, mis on seotud investeeringute ja reformidega, integreeritakse uue mitmeaastase finantsraamistiku kohaste tulevaste riiklike ja piirkondlike partnerluskavade asjaomastesse poliitilistesse raamistikesse. Lisaks võtab komisjon järgmise mitmeaastase finantsraamistiku jaoks **olulise kahju ärahoidmise põhimõtet käsitlevate suuniste** koostamisel arvesse idapoolsete piirialade territoriaalseid eripärasid ja probleeme, tagades selle põhimõtte proportsionaalse kohaldamise. Arvestades suurenenud julgeolekuriske idapoolsetel piirialadel, sealhulgas suurenenud tavapärasest sõjalist ohtu, täpsustatakse suunistes julgeoleku ja kaitse erandite ulatust, eelkõige seoses kahesuguse kasutusega projektidega ja tsiviilvalmisoleku mõõtmega projektidega.

Lisaks kutsub komisjon liikmesriike üles:

- kasutama oma ühtekuuluvuspoliitika rahastamispaketi **rahastamisvahendeid**, et luua idapoolsetel piirialadel soodsamad laenuitingimused ja aidata vähendada riske erarahastamise jaoks;
- tagama, et tulevaste **riiklike ja piirkondlike partnerluskavade** koostamisel võetakse nõuetekohaselt arvesse idapoolsete piirialade probleeme ja võimalusi;
- suurendama nendes piirkondades majandustegevuse stiimuleid, näiteks **sihipäraseid maksumeetmeid** ja riigiabiga kooskõlas olevaid toetusi juba asutatud ettevõtjatele, või stimuleerima uusi investeeringuid idapoolsetel piirialadel;

²² [COM\(2025\) 555 final](#).

²³ <https://www.clustercollaboration.eu/>.

- uurima võimalikku kasu, mis tekib idapoolsetel piirialadel uute **erimajandustsoonide** loomisel ja selliste olemasolevate rajatiste loetelu laiendamisel, mille suhtes kohaldatakse riigiabi eeskirju.

3. Kohalike tugevuste ärakasutamine biomajanduse, energeetika, keskkonna ja põllumajanduse valdkonnas ning oskuste osas

Idapoolsetel piirialadel leidub rikkalikult kasutamata **loodusvarasid**, sealhulgas puitu, biomassi ja haruldasi muldmetalle, millel on märkimisväärne potentsiaal toetada biotoorainel põhineva tööstuse, taastuenergia arendamise ning kaevandus- ja töötlemissektori kasvu.

Metsandussektoril on praegu kasutamata ressursside kestliku kasutamise korral potentsiaal arendada konkurentsivõimelisi turupõhiseid väärtusahelaid süsinikdioksiidi kogumiseks või uuenduslike bioressursipõhiste materjalide jaoks (nt bioressursipõhised plastid ja polümeerid, kiupõhised pakendid, bioressursipõhised tekstiilid, kemikaalid ja ehitustooted). Need lahendused võivad vähendada heitkoguseid, edendada innovatsiooni, luua keskkonnahoidlikke töökohti ja elavdada maapiirkondi.

Soomel on oma märkimisväärsete **liitiumi, koobalti ja nikli** varudega juba oluline roll ELis tagada akude ja taastuenergia tehnoloogiate tarned. Eestil on samuti võimalik anda märkimisväärne panus ELi kriitilise tähtsusega toorainete eesmärkide saavutamisse, kuna seal juba töötab **püsimagnetite tehas**. Poola, kes on suur **vasetootja** ja kellel on **potentsiaal töödelda haruldasi muldmetalle**, laiendab **liitiumivarude** uurimist, ning Rumeenial on paljulubavad **magneesiumi** ja **vase** maardlad. **Teras** moodustab üle poole Slovakkia idapoolse piirkonna tööstustoodangust lisaks mitmesugustele muudele mineraalidele, nagu antimon, kuld, hõbe, uraan, molübdeen ja magneesiit. Eespool nimetatuga seoses keskendutakse üha enam ka **säästvatele kaevandamistavadele**, tegutsedes kui oluliste materjalide keskkonnateadlik tarnija.

Põllumajanduse, kalanduse ja vesiviljeluse tootmispotentsiaali säilitamine idapiiril ning selle järjepidevuse tagamine **põlvkondade vahetumise** ja maapiirkondade edasise toetamise kaudu on nende piirkondade elujõulisuse võti. Metsanduse ja põllumajandusliku tootmise tugevdamine aitab kaasa ka toiduga kindlustatusele ja tagab piirkonna ettevõtjatele **stabiilsed toorainetarned**. Nende algatuste arendamiseks võivad idapoolsete piirialade põllumajandustootjad saada **suuremat tootmiskohustusega seotud sissetulekutoetust**²⁴.

ELi piirialadel saab ühiste jõupingutustega suurendada **keskkonnasäästlikkust**, et kaitsta loodusvarasid ja edendada ringmajandust, millega tagatakse pikaajaline vastupanuvõime ja ökoloogiline tasakaal mitmekesistel maastikel. Investeeringud tõhusatesse veeringlussüsteemidesse ning kaasaegsesse reoveepuhastusse võivad toetada ka tööstust ja põllumajandust ning suurendada toimepidevust kriiside ajal.

Energiasüsteemide tugevdamine ja idapoolsetel piirialadel leiduva **taastuenergia** potentsiaali rakendamine on Euroopa energiajulgeoleku oluline osa. Tugeva võrgutaristu puudumine paljudel idapoolsetel piirialadel vähendab energiajulgeolekut ja tööstuse arengut. Selleks et tagada taastuenergiaprojektide täielik integreerimine elektrivõrku, on vaja strateegilisi võrguinvesteeringuid idapoolsetel piirialadel, näiteks Balti riikides ja Soomes. Pärast Balti riikide elektrisüsteemide sünkroniseerimist Euroopa võrguga on vaja teha veel jõupingutusi nende **täielikuks integreerimiseks ELi elektriturule**. See hõlmab vastupanuvõime tugevdamist ja olemasoleva taristu ajakohastamist, võrgu paindlikkuse parandamist ja naaberriikidega

²⁴ ÜPP mitmeaastase finantsraamistiku ettepaneku kohaselt on liikmesriikidel võimalus suurendada oma eraldisi tootmiskohustusega seotud sissetulekutoetusele (mis tavaliselt piirdub 20 %-ga liidu toetusest konkreetsetele sekkumistele) kuni 5 % võrra, tingimusel et see täiendav rahaeraldis on suunatud konkreetsetele prioriteetidele, sealhulgas eelkõige idapoolsete piirialade põllumajandustootjatele.

ühenduvuse tõhustamist. Lisaks on vaja täiendavat **gaasi hoiustamist, vastassuunavoogude läbilaske võimsust, võrgu ja taristu ajakohastamist, võrkudevahelisi ühendusi ja taastuvate energiaallikate integreerimist**, et tagada vastupanuvõime energiavarustuse häiretele ja hübriidohtudele. Taastuvenergia kasutuselevõtu kiirendamine ühtlustatud ja sujuvama loamenetluste kaudu soodustab idapoolsete piirialade tohutu potentsiaali rakendamist²⁵. Kohalikku energiaalast vastupanuvõimet saab suurendada ka **energiakogukondade laiendamisega**. Need kogukonnad saavad koondada kohalikke ressursse taastuvenergia tootmiseks, vähendades seeläbi sõltuvust välistest allikatest, ning ehitada mikrovõrke ja energiasalvestussüsteeme, mis pakuvad katkestuste ajal varuvõimsust.

Idapoolsetel piirialadel on samuti suur potentsiaal ELi biomajanduse varustamiseks **biomassiga**, väärtustades samal ajal ka jääke ning suurendades kohalikku ringlust ja vastupanuvõimet. Nad võivad toetada strateegiaid „ReFuelEU Aviation“ ja „FuelEU Maritime“, pakkudes lähteainet täiustatud biokütuste tootmiseks, tuginedes juhtivatele tehnoloogiatele, nagu biorafineerimine, kääritamise ja biogeense süsiniku kasutamine.

Põllumajandustootjad saavad põllumajandusettevõtetes asuvasse või ühistute **biogaasirajatistesse** investeerides võtta ringlusse sõnnikut, jäätmeid ja põllumajanduskultuuride jääke, saades väärtuslikku bioenergiat ja kääritusaadusi, mida omakorda saab töödelda **biopõhisteks väetisteks**. See aitab asendada kulukaid ja suures osas imporditud ja fossiilkütustel põhinevaid keemilisi väetisi ning aitab samas kaasa kestlikkusele, energiajulgeolekule ja energia taskukohasusele.

Komisjon:

- kiirendab **Balti riikide elektrisüsteemide integreerimist** Euroopa võrkudega, tugevdades taristu ja avamerevõrkude vastupanuvõimet, samuti piiriülest vesinikutaristut, nagu Põhja- ja Baltimaade vesinikukoridor, tehes seda Läänemere energiaturu ühendamise kava kõrgetasemelise tööühma raames;
- jätkab piirkonnas **prioriteetsete piiriüleste taristuprojektide rakendamise** toetamist vastavalt Euroopa võrkude paketi osana kindlaks määratud algatusele „Energiakiirteed“, tehes seda Kesk- ja Kagu-Euroopa energiavõrkude ühendamise kõrgetasemelise tööühma raames;
- jätkab **ühishuviprojektide ja kolmandate riikidega vastastikust huvi pakkuvate projektide** toetamist, sealhulgas Euroopa ühendamise rahastu kaudu;
- toetab ringmajanduse algatusi, sealhulgas idapoolsetel piirialadel asuvaid **tööstussümbioosi orge ja piirkondlike biomajanduse keskusi**, tuginedes biomajanduse strateegiale;
- toetab **biogaasi ja biometaani tootmist** kooskõlas kava „REPowerEU“ eesmärkidega ja biomajanduse strateegias kirjeldatud bioressursipõhiste väetiste juhtiva turuga, kus põllumajandus- ja metsandusjäätgid ning kohalikud orgaanilised jäätmed võetakse ringlusse kääritusaaduse ja bioressursipõhise väetisena;
- toetab strateegilisi projekte **kriitiliste toormete määruse** alusel, tuginedes tegevuskavale „ResourceEU“ ja piirkonna kriitiliste toormete tarnepotentsiaalile innovatsioonifondi projektikonkursside ja STEPi kaudu tehtavate ühtekuuluvusinvesteeringute abil;
- edendab idapoolsete piirialade konkreetseid tegevusi **maaelupakti** raames, nagu võrgustike loomine ja suutlikkuse suurendamine, et lahendada nende piirkondade ees seisvaid ainulaadseid probleeme;
- julgustab idapoolsetel piirialadel noori põllumajandusettevõtlikes osalema vastavalt **ELi põllumajanduse põlvkonnahetuse strateegiale**,²⁶ ning jätkab maapiirkondade ja põllumajanduse arengu toetamist tulevaste riiklike ja piirkondlike partnerluskavade kaudu;

²⁵ [Untapped potential for renewable energy from wind, solar and hydropower](#).

²⁶ Põllumajanduse põlvkonnahetuse strateegia ([COM\(2025\) 872 final](#)).

- käsitleb tulevase **ELi säästva turismi strateegia** raames peamisi probleeme, mis mõjutavad turismi idapoolsetel piirialadel, ning aitab võtta kasutusele kestlikke mudeleid, tugevdades vastupanuvõimet ja taastades rahvusvahelist usaldust sihipärase teavitustegevuse abil.

Komisjon kutsub liikmesriike üles tegema järgmist:

- tõhustama **energiaalast planeerimist**, luues raamistiku investeerimiskavade paremaks koordineerimiseks, et kiirendada rohepööret, vastupanuvõimet ja võrkude lõimimist idapoolsetel piirialadel;
- tugevdama täiendavalt energiajulgeolekut, kiirmenetledes **võrkudevahelisi ühendusi**, veeldatud maagaasi/biogaasi võimsusi, elektrivõrgu vastupidavust ja energia salvestamist, luues idapoolsetel piirialadel strateegilisi kütusereservuaare, ning käsitlema neid investeringuid liikmesriikide **riiklike energia- ja kliimakavade** tulevase läbivaatamise käigus;
- rakendama **taastuenergiaprojekte** ja ajakohastama kaugküttesüsteeme idapoolsetel piirialadel;
- lisama **kliimameetmete sotsiaalfondi** investeerimismeetmed **energiaostuvõimetuse vähendamiseks** ka idapoolsetel piirialadel, et sellest saaksid kasu vähekaitsitud leibkonnad ja mikroettevõtjad.

4. Ühendatus, mille eesmärk on viia kokku inimesi ja toetada majanduskasvu

Venemaa agressioonisõda Ukraina vastu on ajendanud strateegiliselt lahti siduma transpordiühendusi Venemaa ja Valgevenega ning sulgema ka naaberriikide õhuruumid, mõjutades otseselt idapoolseid piirialasid. Venemaa ja Valgevene on TEN-T kaartidelt välja jäetud ning piiriülesed ühendused nende riikidega on vähenenud. Kaubanduse dünaamika muutumine pärast piiride sulgemist ja majandussanktsioone näitab, kui oluline on tagada tugevad ühendused rahvusvaheliste turgudega, eelkõige alternatiivsete maismaa-, raudtee- ja mereühenduste kaudu.

EL on astunud otsustavaid samme **TEN-T koridoride** kohandamiseks ja tugevdamiseks, seades prioriteediks idapoolsete piirialade täieliku integreerimise ELi siseturu ja julgeolekuraamistikuga. Ühenduvust ELi idapoolsetel piirialadel on märkimisväärselt tugevdatud, tagades uute koridoride vastavuse vajadusele need integreerida ELi transpordituruga, ning tugevdades piiriülest ühenduvust Ukraina ja Moldovaga.

Idapoolsete piirialade integreerimine ELi võrkudesse asjaomaste tõkete kõrvaldamise ja Euroopa standardse rööpmelaiusega taristu arendamise kaudu Balti riikides ja Soomes kujutab endast strateegilist investeringut ELi ühtekuuluvusse, majanduslikku vastupanuvõimesse ja julgeolekuvalmidusse. Samal ajal on Euroopa üldise julgeoleku jaoks idatiival jätkuvalt samavõrd oluline tugevdada Doonau / Musta mere ja Egeuse mere majanduslikku ja julgeolekualast vastupanuvõimet.

Kohalikul tasandil on vaja piisavat juurdepääsu **ühistranspordile ja nõudetranspordi teenustele**, et tagada inimeste juurdepääs töökohtadele ja avalikele teenustele idapoolsetel piirialadel.

Komisjon:

- edendab **taristuvõrkude koostööd**, kaasates asjaomased riiklikud haldusasutused vastavalt üleeuroopalise transpordivõrgu (TEN-T) Euroopa transpordikoridoridele, hõlmates ka Ukrainasse ja Moldovasse suunduvad pikendused, ning suurendab Läänemere sadamate läbilaskevõimet ja toetab Rail Balticu/TEN-T koridori ja põhja-lõuna suunalise sõjaväelise liikuvuse arendamist;
- toetab ja hõlbustab idapoolsete piirialade raudteesüsteemide integreerimist TEN-T ja Euroopa ühendamise rahastu koostööraamistikesse nii ülejäänud ELiga kui ka Ukraina ja Moldovaga,

et parandada sõjaväelist liikuvust ja julgeolekut ning luua täiendavaid majanduslikke võimalusi.

Komisjon kutsub liikmesriike üles tegema järgmist:

- **ajakohastama taristut**, et suurendada piirkondlikku konkurentsivõimet ja turvalisust, seades esikohale kvaliteetsed maantee- ja raudteeühendused suurte linnakeskustega sealhulgas asukohtades, kus need võivad teenida kahesuguse kasutuse eesmärgi, seades esikohale TEN-T koridorid;
- tõhustama idapoolsete piirialade ühenduvuse ja julgeoleku jaoks oluliste käimasolevate suurte piiriüleste projektide, näiteks Rail Balticu rakendamist;
- tagama Läänemere – Musta mere – Egeuse mere koridori raames tehtavat tõhustatud koostööd käsitleva ühise tegevuskava õigeaegne rakendamine²⁷;
- kasutama tulevasi **riiklikke ja piirkondlikke partnerluskavasid, Euroopa ühendamise rahastut ja Euroopa Konkurentsivõime Fondi**, et tagada TEN-T ja ELi sõjaväelise liikuvuse koridoride õigeaegne rakendamine;
- kasutama kliimameetmete sotsiaalfondi eraldisi **transpordivaesuse vähendamiseks** idapoolsetel piirialadel, näiteks investeerides kestlikku ühistransporti, sotsiaalsete elektrisõidukite liisimisse, ühistransporti, jagatud liikuvusse ja nõudetransporti.

Digitaalne ühendatus idapoolsete piirialade ja ülejäänud ELi vahel on väga oluline majandusliku integratsiooni, piiriülese kaubanduse, kommunikatsiooni ja innovatsiooni, samuti küberturvalisuse ja hübriidrännakute eest kaitsmise seisukohast. Idapoolsed piirialad jäävad praegu ülejäänud ELi märkimisväärselt maha, kusjuures lairibaühenduse katvuses esineb lünki, interneti kiirus on aeglane, digitaalsete avalike teenuste osutamine on piiratud ja digioskused on vähesed. Need puudused takistavad kohalikke ettevõtteid, piiravad juurdepääsu haridusele, koolitusele ja tervishoiule ning nõrgendavad piiriülest koordineerimist. Sihipärased meetmed peaksid tagama gigabitise lairibaühenduse ja 5G katvuse kättesaadavuse, sealhulgas maakogukondades ja piki piirikoridore, aga ka elutähtsa taristu, nagu tuumvõrkude kättesaadavuse.

Komisjon:

- pakub konkurentsipõhist rahastamist **Euroopa ühendamise rahastu teise digitaalse tööprogrammi (2024–2027)** raames, et toetada 5G digitaalset ühenduvust ELis ning ELi ja kolmandate riikide vahel, keskendudes tuumvõrkudele;
- hõlbustab **pädevate lairibaühenduse asutuste Euroopa võrgustiku** kaudu tehnilise abi andmist avaliku sektori asutustele, et toetada kiudoptiliste ja 5G-võrkude kasutuselevõttu, ning ettevõtjatele Euroopa digitaalse innovatsiooni keskuste kaudu, et edendada digitehnoloogia kasutuselevõttu.

Komisjon kutsub liikmesriike üles tegema järgmist:

- integreerima idapoolsete piirialade konkreetset asjaolud oma riiklikesse digikümnendi strateegilistesse tegevuskavadesse, tagades, et tulevased kohandused²⁸ keskenduvad piirkondadele ainulaadsetele probleemidele ja prioriteetidele. See hõlmab **lairibaühenduse ja 5G katvuse parandamist, turvalist piiriülest ühenduvust ja juurdepääsu digitaalsetele avalikele teenustele**;
- kasutama täielikult ära taaste- ja vastupidavusrahastu ning ühtekuuluvuspoliitika programme, et **kaotada digilõhe**, aidata luua uusi võimalusi, tugevdada majanduslikku vastupanuvõimet ja parandada elukvaliteeti idapoolsel piirialal.

²⁷ Memorandum of understanding on enhanced cross-border cooperation in the framework of the Black Sea – Aegean Sea Corridor Platform (detsember 2025)

²⁸ Liikmesriikidel palutakse esitada oma riiklike digikümnendi strateegiliste tegevuskavade kohandused 2026. aasta detsembris (põhineb otsuse (EL) 2022/2481 (millega luuakse digikümnendi poliitikaprogramm 2030) artiklil 8).

Piiriülene koostöö on pikka aega olnud oluline vahend piirialade regionaalarengu ja majanduskasvu edendamiseks. Suhete katkemine Venemaa ja Valgevenega on neid koostööraamistikke häirinud. Seetõttu on vaja uurida alternatiivseid territoriaalse koostöö algatusi, mis võimaldavad neil piirkondadel säilitada ja mitmekesistada ühendusi, leida uusi partnereid ja luua uusi koostöövõimalusi.

Komisjon on 2028.–2034. aasta mitmeaastase finantsraamistiku ettepaneku osana kehtestanud **uue Interregi erieesmärgi „Venemaa, Valgevene ja Ukrainaga piirnevate piirkondade kerksuse suurendamine“**²⁹. Käesoleva ettepaneku eesmärk on pakkuda asjaomastele liikmesriikidele ja nende piirkondadele täielikku paindlikkust territoriaalse koostöö rakendamisel, et lahendada nende kõige pakilisemaid probleeme, mille hulka kuuluvad turvalisus ja tsiviilvalmisolek, rahvastikukadu ja desinformatsioon. Samal ajal on Venemaa ja Valgevenega piirnevatel piirkondadel, mis jäid ilma piiriülestest võimalustest pärast nende kahe vaenuliku naabrigna programmide lõpetamist, nüüd paremad võimalused suunata oma koostööalased jõupingutused lääne suunas. Ukrainaga piirnevate piirkondade puhul võimaldab uus erieesmärk pöörata suuremat tähelepanu praegu valitsevate keeruliste tingimustega tegelemisele. Uus erieesmärk võimaldab ka tulevastel riikidevahelistel koostöövaldkondadel eraldada osa oma rahalistest vahenditest koostööle Ukraina ja Moldovaga.

Komisjon:

- toetab asjaomaseid liikmesriike nende tulevaste 2028.–2034. aasta Interregi peatükkide ettevalmistamisel, võttes arvesse ka **põhja-lõunasuunalist koostööd**. Kui Venemaa ja Valgevenega piirnevad liikmesriigid nii otsustavad, võiks see toimuda spetsiaalse Interregi kava peatüki vormis, mis on pühendatud uue erieesmärgi rakendamisele, et edendada tihedamat koostööd ja õppimisvõimalusi sarnaste probleemidega silmitsi seisvate piirkondade vahel.

Komisjon kutsub liikmesriike üles tegema järgmist:

- kasutama täielikult ära hiljuti vastu võetud **BRIDGEforEU** määrust,³⁰ et aidata kõrvaldada idapoolsete piirkondade vahelisi piiriüleseid takistusi.

5. Inimesed. Piirkonnad on sama tugevad kui tugevad on seal elavad kogukonnad

Idapoolsete piirialade elanikud on näidanud üles erakordset tugevust ja kohanemisvõimet rasketes oludes. Nende jätkuv vastupanuvõime sõltub **kogukonna ühtekuuluvusest ja valmisolekust** šokkidega toime tulla. **Rahvastikukadu, vananemine ja väike rahvastikutihedus** tekitavad märkimisväärseid probleeme.

Lisaks on eluasemeturud stagneerunud ja madalad tagatisväärtused takistavad juurdepääsu hüpoteeklaenudele. See võib põhjustada negatiivse väljarändetsükli ja väheneva atraktiivsuse, mis ohustab ELi idapiiri vastupanuvõimet (nagu näitavad ESPONi, OECD ja Interreg Europe'i tehtud uuringud).

Nende suundumuste vastu võitlemiseks peaksid liikmesriigid tugevdama **kohapõhist poliitikakujundamist ja mitmetasandilist valitsemist**, suurendama kohalike ja piirkondlike omavalitsuste ning kodanikuühiskonna mõjuvõimu ning toetama head valitsemistava ja õigusriigi põhimõtet.

Piirialade kogukondade heaolu jaoks on hädavajalik **tagada esmaste sotsiaalteenuste osutamine**. **Kohalike omavalitsuste piiratud finantssuutlikkus** põhjustab neis piirkondades siiski haridus-, koolitus- ja tervisevaldkonna spetsialistide pidevat puudust ning toob kaasa taristu nõrgenemise.

²⁹ COM(2025) 552 final.

³⁰ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 7. mai 2025. aasta määrus (EL) 2025/925, mis käsitleb piirialade arengu ja majanduskasvu rahastamisvahendit ([BRIDGEforEU](#)).

Seda süvendab veelgi elanikkonna ja tööjõu vananemine. Olukord nõuab sihipäraseid investeeringuid, et tagada kättesaadavad ja taskukohased sotsiaal-, tervishoiu-, lastehoiu- ja pikaajalise hoolduse teenused ja taristu. Kasvavate geopoliitiliste pingete kontekstis on vaimne tervis muutunud kriitiliseks probleemiks, kusjuures üha suurem ebakindlus, stress ja depressioon tekitavad suuri probleeme. Uutel lähenemisviisidel, nagu telemeditsiin, digitaalsed konsultatsioonikeskused ja mobiilside teenused, on märkimisväärne potentsiaal aidata ületada vahemaaga seotud takistusi ning tagada äärealadele juurdepääsu. **Sotsiaalne ettevõtlus** võib elavdada ka majandust ja parandada sotsiaalset ühtekuuluvust³¹³².

Lisaks on paljud piirialad koduks erinevatele vähemusrühmadele; nende alade tugevdamisel on keskse tähtsusega edendada selliste rühmade integreerimist ja kaasamist.

Komisjon:

- toetab idapoolsetel piirialadel tegutsevate praktikute kogukonna loomist, et vahetada omavalitsuste vahel parimaid tavasid ja lahendusi valmisolekuks;
- uurib koos liikmesriikidega, kuidas hõlbustada omavalitsuste juurdepääsu **kriitilise tähtsusega varustusele** (ka ühishangete kaudu), milleks on nt hädaolukorra side- ja ringhäälingusüsteemid, põllumajanduslike toiduainete reservid, kogukonna energiaprojektid ja võrguvälised energialahendused;
- edendab **kogukonna juhitud kohaliku arengu algatusi**, mille hulka kuulub ka programm LEADER, kaasates elanikkonda kohalikkude otsustusprotsessi ja leides lahendusi, mis on kohandatud konkreetsetele piirkondlikele vajadustele, sealhulgas noorte kohapeal hoidmine ja kõigile tagatud juurdepääs kvaliteetsetele teenustele.

Idapoolsete piirialade õitsenguks on vaja **kvalifitseeritud ja kohanemisvõimelist tööjõudu**. **Tööjõu ja oskuste nappus** on siiski **endiselt suur**. See hõlmab selliseid olulisi sektoreid nagu tervishoid ja pikaajaline hooldus, keskkonnahoidlik tööstus ja digimajandus. Samal ajal on idapoolsetel piirialadel ka palju mittetöötavaid ja mitteõppivaid noori.

Nende probleemide lahendamiseks on vaja **haridust ja koolitust**, mis on paremini kooskõlas kohaliku tööturu vajadustega, mida toetavad partnerlused ettevõtete ja tugevam loodusteaduste, tehnoloogia, inseneriteaduste ja matemaatika alane haridus. Sujuva **koolist tööellu ülemineku**, paindlike õppimisvõimaluste ja **noortegarantii** täieliku rakendamise tagamine aitab hoida noori talente kohapeal.

Komisjon kutsub liikmesriike üles tegema järgmist:

- laiendada kutseharidust ja -õpet ning ümberõpet/täiendõpet, sealhulgas Euroopa Sotsiaalfond+ abil ning ELi oskuste pakti rakendamise kaudu;
- looma tugevamad hariduse ja tööhõive vahelised sidemed programmi „Erasmus+“ kutsehariduse tipptaseme keskuste, Euroopa Õpipõisidõppe Liidu, kutsehariduse ja -õppe õpetajate oskuste täiendamise ning teadusuuringute/innovatsiooni kaudu;
- seadma prioriteediks **noorte paigalejäämise** idapoolsetele piirialadele, luues selleks haridustee tööturule sisenemiseks ja luues ühtekuuluvuspoliitika programmide raames **kavad esmakordsete koduostjate jaoks**, pakkudes noortele spetsialistidele madala intressiga laene³³;
- toetama idapoolsete piirialade linnu ja linnapiirkondi, et nad saaksid kandideerida eeloleval **Euroopa linnaarengu algatuse** projektikonkursil, mille eesmärk on rakendada hiljuti vastu võetud linnade tegevuskava;

³¹ „Baltics CuRI Forum: Social Enterprise for Regional Resilience“, mille korraldasid Maailmapanga Grupp ja Euroopa Komisjon 17.–18. septembril Anykščiai (Leedu).

³² Välja töötatud Slovakkia CuRI raames Prešovi piirkonnas, et suurendada teadmisi ja teadlikkust sotsiaalrajandusest kui kohalike probleemide lahendamise vahendist ning selle panusest arengusse ja kaasavasse majanduskasvu.

³³ [Model for financial instruments and grants with co-financing from the EIBG and others for affordable housing.](#)

- edendama omavalitsustevahelist koostööd, tehes seda **olemasolevate ressursside koondamise** ning oma kogukondadele oluliste sotsiaalteenuste tagamise kaudu;
- tugevdama **kodanikuosalust, haridust, vabatahtlikku tegevust, meedia- ja finantskirjaoskust, valmisolekut ja rohujuuretasandi algatusi**, suurendades seeläbi kohalikku vastupanuvõimet, vastastikust usaldust ja sotsiaalset kaasatust;
- edendama **ELi mittekuuluvate riikide kodanike** ja idapoolsete piirialade vähemuste sotsiaal-majanduslikku integratsiooni, kasutades täielikult ära ELi rahastamisvõimalusi.

Kultuuri kaudu suurendatakse usaldust demokraatlike institutsioonide ja ühtekuuluvuse suhtes ning see peaks jääma idapoolsete piirialade poliitilises tegevuskavas tähtsale kohale. **Noorte** osalemine otsuste tegemises tuleks muuta ametlikuks ning koolid ja kõigile elanikkonnarühmadele suunatud avalikud kampaaniad peaksid tugevdama kriitilist mõtlemist ja meediapädevust.

Komisjon:

- toetab **meediasektori majanduslikku vastupanuvõimet** meediakerksuse programmi kaudu;
- edendab väikesemahuliste toetuste kasutamist, et **toetada kohalikke valitsusväliseid organisatsioone** digi- ja meediapädevuse säilitamiseks, ning selleks, et toetada kunsti- ja käsitööalgatusi;
- töötab välja vastastikuse õppimise projekti, et kultuuri kaudu tugevdada õpilaste kodanikuaktiivsust ja demokraatliku kodakondsuse tunnet nii koolis kui ka väljaspool kooli toimuva suhtes;
- suurendab jõupingutusi, et parandada kodanikukeskset teabevahetust ja tegeleda **välisriigist lähtuva infomanipulatsioonide ja sekkumiste riskiga**, mis on eriti terav idapoolsetel piirialadel, tehes seda EDMO riiklike või piirkondlike keskuste, uue Euroopa faktikontrollijate võrgustiku ja ÜPP maakogukondade võrgustiku kaudu;
- toetab **faktikontrolli organisatsioone ja kohalikku meediat**, et tugevdada inforuumi idapoolsete piirialade maakogukondade jaoks eriti olulistes küsimustes³⁴.

Edasised sammud

ELi idapoolsed piirialad ei ole mitte ainult **meie julgeoleku hoidjad**, vaid ka olulised juurdepääsud ühenduvusele ja majanduslikele võimalustele. Nende vastupanuvõime ja atraktiivsuse suurendamine ei ole üksnes solidaarsuse küsimus; see on oluline **strateegiline investeering Euroopa julgeolekusse, tulevasse stabiilsusesse, konkurentsivõimesse ja ühtekuuluvusse**.

Julgeolek ja vastupanuvõime on idapoolsete piirialade pikaajalise kestlikkuse lahutamatu osa. Strateegilised investeeringud ja koordineeritud juhtimine võivad aidata muuta julgeolekuprobleemid võimalusteks ja heaoluks ning tagada kestliku piirkondliku arengu.

Sihipäraste ELi ja riiklike poliitikameetmete, täiendavate ja integreeritud investeeringute ning võimestatud kohaliku valitsemise kaudu saab EL muuta oma piirialad kestliku majanduskasvu ning Euroopa ühtsuse ja julgeoleku vastupidavateks mootoriteks.

Idapoolsete piirialade vajadused ja olud on ainulaadsed. Need tuleks integreerida asjakohastesse tulevastesse **poliitikameetmetesse ja investeeringutesse** ning need peaksid kajastuma rahastamise prioriteetides **kõikidel tasanditel, s.o piirkondlikul, riiklikul ja Euroopa tasandil**. Sellega peaksid kaasnema sihipärased konkursikutsed ja idapoolsete piirialade eeliskohtlemine.

Komisjon jätkab tihedat koostööd riiklike haldusasutuste ja piirkondadega, et veelgi edendada **kohapõhiseid lähenemisviise ja mitmetasandilist valitsemist**, tagades nende piirkondade jaoks kohandatud ja tõhusad lahendused, kasutades maksimaalselt ära olemasolevaid ja tulevase ELi

³⁴ [Information measures relating to the common agricultural policy programme \(IMCAP\)](#).

fondide rakendamise struktuure, tagades, et nende ainulaadseid vajadusi võetakse järjepidevalt arvesse.

Liikmesriike, kelle piirkondi praegune julgeolekukeskkond kõige rohkem mõjutab, julgustatakse tunnustama nende piirkondade eristaatust oma **riiklikes ja piirkondlikes arengustrateegiates ja -kavad**es, sealhulgas territoriaalse koostöö osas. Sellega seoses tuleks idapoolsetele piirialadele eraldada sihtotstarbelised rahalised vahendid, et edendada nende majandusarengut ja vastupanuvõimet.

Käesolev teatis on lähtepunktiks jätkuvale solidaarsusele ja jõupingutustele, mida kohandatakse, et tegeleda esilekerkivate **probleemide ja võimalustega**.

ELi, riikliku ja piirkondliku poliitika kooskõlastamiseks on vaja pidevat dialoogi, et asjaomaste probleemide ja võimalustega saaks tõhusalt tegeleda. Süstemaatiliste järeelmeetmete tagamiseks teeb komisjon ettepaneku alustada **iga-aastast kõrgetasemelist poliitilist dialoogi**, et arutada ELi poliitikat ja selle panust idapoolsete piirialade arengusse ja julgeolekusse. Esimene kõrgetasemeline dialoog toimub 26. veebruaril 2026.